

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 289/2022-33

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Petra Straku (sudca spravodajca) a sudcov Roberta Šorla a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného advokátkou JUDr. Emíliou Korčekovou, Malacká cesta 5680/2B, Pezinok, proti postupu Okresného súdu Pezinok v konaní sp. zn. 4C/78/2013 a postupu Krajského súdu v Bratislave v konaní sp. zn. 7Co/31/2022 (pôvodne sp. zn. 7Co/101/2019, 6Co/281/2016) takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Okresného súdu Pezinok v konaní sp. zn. 4C/78/2013 a postupom Krajského súdu v Bratislave v konaní sp. zn. 7Co/31/2022 (pôvodne sp. zn. 7Co/101/2019, 6Co/281/2016) **b o l o p o r u š e n é** základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných priesťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Okresnému súdu Pezinok **p r i k a z u j e** v konaní sp. zn. 4C/78/2013 konať bez zbytočných priesťahov.
3. Sťažovateľovi **p r i z n á v a** finančné zadosťučinenie **2 000 eur**, ktoré mu **j e** Okresný súd Pezinok **p o v i n n ý** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Sťažovateľovi **p r i z n á v a** finančné zadosťučinenie **1 000 eur**, ktoré mu **j e** Krajský súd v Bratislave **p o v i n n ý** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
5. Okresný súd Pezinok **j e p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľovi trovy konania **410,26 eur** a zaplatiť ich právnej zástupkyňi sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
6. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Ústavný súd uznesením č. k. III. ÚS 289/2022 z 12. mája 2022 prijal ústavnú sťažnosť sťažovateľa doručenú ústavnému súdu 20. apríla 2022 na ďalšie konanie v celom rozsahu. Sťažovateľ sa domáha vyslovenia porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“). Tiež navrhuje prikázať krajskému súdu vo veci konať bez zbytočných prietáhov, priznať finančné zadostučinenie 7 500 eur voči okresnému súdu a 2 500 eur voči krajskému súdu a tiež náhradu trov konania.

2. Sťažovateľ sa žalobou doručanou okresnému súdu 20. marca 2013 domáhal proti žalovanej Slovenskej republike, zastúpenej Ministerstvom spravodlivosti Slovenskej republiky, zaplatenia 6 855,92 eur ako náhrady nemajetkovej ujmy v spore. Svoj nárok odvodzoval od nekonania a nerozhodnutia okresného súdu o vylúčení ním podaného vzájomného návrhu na zaplatenie 86 854,51 eur s prísl. v konaní sp. zn. 4C/1089/2008. Okresný súd uznesením č. k. 4C/78/2013 z 3. mája 2016 konanie prerušil. Krajský súd uznesením č. k. 6Co/281/2016 z 30. januára 2017 uznesenie okresného súdu zrušil. Najvyšší súd Slovenskej republiky uznesením z 8. februára 2018 dovolanie sťažovateľa odmietol. Okresný súd následne rozsudkom z 22. októbra 2018 návrh na prerušenie konania zamietol (výrok I), žalobu zamietol (výrok II) a priznal žalovanej náhradu trov konania (výrok III). Krajský súd prvým rozsudkom č. k. 7Co/101/2019 z 31. marca 2021 rozsudok okresného súdu potvrdil a priznal žalovanej nárok na náhradu trov odvolacieho konania. Sťažovateľ podal dovolanie podľa § 420 písm. f) Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“) s odôvodnením, že chcel byť prítomný na vyhlásení rozsudku, a preto požiadal krajský súd, aby ho upovedomil o mieste a čase.

3. Najvyšší súd uznesením č. k. 1Cdo/157/2021 z 26. januára 2022 zrušil rozsudok krajského súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie s odôvodnením, že krajský súd 31. marca 2021 verejne vyhlásil rozsudok bez účasti sťažovateľa, a to aj napriek tomu, že sťažovateľ sa chcel verejného vyhlásenia rozsudku osobne zúčastniť. Jeho účasti na pojednávaní bránili opatrenia, ktoré súviseli s vyhláseným núdzovým stavom a zavedenými opatreniami v súvislosti so šírením choroby COVID-19. Spis bol predložený krajskému súdu 24. marca 2022 (sp. zn. 7Co/31/2022).

4. Krajský súd opätovne rozsudkom č. k. 7Co/31/2022 z 27. apríla 2022 rozsudok okresného súdu potvrdil a žalovanej priznal proti sťažovateľovi nárok na náhradu trov odvolacieho a dovolacieho konania.

5. Ústavný súd vlastným šetrením zistil, že prvá ústavná sťažnosť sťažovateľa na prietahy v postupe okresného súdu sp. zn. 4C/78/2013 bola uznesením ústavného súdu č. k. II. ÚS 1/2019 z 10. januára 2019 odmietnutá ako zjavne neopodstatnená. Obdobne druhá ústavná sťažnosť sťažovateľa na prietahy v postupe okresného súdu sp. zn. 4C/78/2013 a v postupe krajského súdu sp. zn. 7Co/101/2019 bola uznesením ústavného súdu č. k. I. ÚS 2/2022 z 12. januára 2022 odmietnutá ako zjavne neopodstatnená.

II.

Argumentácia sťažovateľa

6. Podľa názoru sťažovateľa od podania žaloby nebolo o jeho veci rozhodnuté deväť rokov a sedem mesiacov. Sťažovateľ tvrdí, že sťažnosť na prietahy okresný súd vyhodnotil ako dôvodnú (Spr 2031/2016 z 9. mája 2016), konanie na všeobecných súdoch je neefektívne a nevedie k právoplatnému skončeniu veci. V závere uviedol, že vec nie je právne ani skutkovo náročná a k celkovej dĺžke konania neprispel.

III.

Vyjadrenie okresného súdu, krajského súdu a ďalšie podanie sťažovateľa

7. Okresný súd bol toho názoru, že sťažovateľ k zbytočným prietahom v konaní prispel, pretože niekoľkokrát navrhol odročenie pojednávania. Ďalej uviedol, že zmena zákonného sudcu neprispela k dĺžke konania. Tiež tvrdí, že v období od roku 2020 do roku 2022 bolo konanie poznačené prietahmi v konaní z dôvodu nariadených opatrení v súvislosti so šírením nebezpečnej nákazlivej choroby COVID-19 a s tým spojeným obmedzeným pohybom, pobytom aj zákazom vychádzania, v dôsledku čoho došlo k opakovanému odročaniu nariadených pojednávania. V závere uviedol, že dôvodnosť sťažnosti ponecháva na úvahe ústavného súdu.

8. Krajský súd uviedol, že v predmetnej veci sťažovateľa bolo rozhodnuté, a preto žiada, aby ústavný súd túto skutočnosť vo vzťahu k podanej ústavnej sťažnosti zohľadnil. Tiež uviedol, že senát 7Co prvýkrát o odvolaní sťažovateľa rozhodol rozsudkom z 31. marca 2021, pričom vec bola krajskému súdu predložená okresným súdom 25. apríla 2019. V danom čase bolo potrebné rozhodnúť veci staršie ako jeden rok a veci podliehajúce prednostnému rozhodovaniu. Vec sťažovateľa nebolo dôvodné rozhodnúť prednostne.

9. Sťažovateľ v ďalšom podaní uviedol, že nesúhlasí s vyjadreniami súdov, v celom rozsahu odkazuje na argumentáciu uvedenú v ústavnej sťažnosti a žiada ústavnej sťažnosti vyhovieť.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

10. Sťažovateľ namieta, že postupom krajského súdu došlo k porušeniu jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, čl. 38 ods. 2 listiny a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

11. Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy: *„Každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietahov a v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom. Verejnosť možno vylúčiť len v prípadoch ustanovených zákonom.“* Podľa čl. 38 ods. 2 listiny: *„Každý má právo, aby jeho vec bola prerokovaná verejne, bez zbytočných prietahov a v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom. Verejnosť možno vylúčiť iba v prípadoch ustanovených zákonom.“* Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru: *„Každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokolvek trestného obvinenia proti nemu.“*

12. Ústavný súd vo vzťahu k čl. 48 ods. 2 ústavy, čl. 38 ods. 2 listiny a čl. 6 ods. 1 dohovoru už judikoval, že formuláciou uvedenou v čl. 48 ods. 2 ústavy ústavodarca v základnom právnom predpise Slovenskej republiky vyjadril zhodu zámerov vo sfére práva na prerokovanie vecí bez zbytočných priet'ahov s právnym režimom súdnej ochrany podľa dohovoru a listiny (II. ÚS 71/97). Z uvedeného dôvodu preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (IV. ÚS 195/07).

13. Účelom základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. K odstráneniu tohto stavu dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 221/04). Porušenie základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných priet'ahov sa skúma s ohľadom na okolnosti prípadu z pohľadu (i) právnej a faktickej zložitosti vecí, (ii) správania účastníka a (iii) postupu súdu (I. ÚS 41/02). Okrem toho sa prihliada aj na význam sporu pre účastníkov [II. ÚS 32/02, obdobne rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) zo 16. 12. 2003 vo veci Záborský a Šmáriková proti Slovenskej republike, sťažnosť č. 58172/00].

Posúdenie kritéria právnej a faktickej zložitosti vecí

14. Sťažovateľ sa v konaní domáhal zaplata 6 855,92 eur ako náhrady nemajetkovej ujmy v spore, ktorý nárok odvodzoval od nekonania a nerozhodnutia okresného súdu v inej veci. Predmet sporu nevykazuje znaky zložitosti a patrí medzi štandardnú agendu všeobecných súdov. Samotná skutočnosť, že predmetom nesprávneho úradného postupu bol postup súdu výrazne preskúmaný, spor zjednodušuje, pretože súd najlepšie pozná svoje postupy.

Posúdenie kritéria správania účastníka

15. V správaní sťažovateľa neboli zistené také skutočnosti, ktoré by vplývali na celkovú dĺžku konania. Na vrub sťažovateľa nepripísal ani uplatňovanie procesných úkonov v podobe opravných prostriedkov a mimoriadnych opravných prostriedkov, pretože takýmto spôsobom zákon dovoľuje sťažovateľovi presadzovať uplatnený nárok.

Posúdenie kritéria postupu okresného súdu a postupu krajského súdu

16. Z ústavnej sťažnosti a vyjadrení účastníkov konania vyplýva, že konanie od podania žaloby (20. marca 2013) trvá viac ako deväť rokov.

17. V súlade s ustálenou judikatúrou ústavného súdu (III. ÚS 243/2017, III. ÚS 451/2017, II. ÚS 481/2017) v prípadoch extrémnych priet'ahov v konaní dochádza k porušeniu práva na prerokovanie vecí bez zbytočných priet'ahov už samotnou dĺžkou súdneho konania, ktorá predlžuje stav právnej neistoty do takej miery, že sa právo na súdnu ochranu stáva iluzórnym, a teda ho ohrozuje vo svojej podstate (I. ÚS 39/00, I. ÚS 66/03, III. ÚS 113/07).

18. Pri hodnotení toho, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, čl. 38 ods. 2 listiny a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, je potrebné posudzovať dĺžku konania ako celok, nie preskúmať jednotlivé fázy konania (rozsudok ESĽP z 15. 3. 2005 vo veci Bako proti Slovenskej republike, s'ťažnosť č. 60227/00, rozsudok ESĽP z 15. 2. 2011 vo veci Bubl'áková proti Slovenskej republike, s'ťažnosť č. 60227/00), tiež rozhodnutia ústavného súdu (III. ÚS 505/2017, I. ÚS 287/2018, I. ÚS 103/2019, I. ÚS 282/2019). Ústavný súd nepovažoval za významné venovať pozornosť čiastkovým úkonom súdu, pretože ani právne či skutkovo sebanáročnejší spor nesmie trvať v právnom štáte neprimeranú dobu. Podiel okresného súdu na takomto výsledku je neprehliadnuteľný a pripisuje sa mu čiastočne nesústredenosť (čas konania na inštančne nadriadenom súde v prípade zrušenia rozhodnutia z procesných dôvodov ide aj na „vrub“ súdu, ktorému sa rozhodnutie zrušilo), a teda relevancia na účely posúdenia referenčných noriem. Podľa názoru ústavného súdu krajský súd prispel k celkovej dĺžke konania najmä v druhom odvolacom konaní v období od 22. októbra 2018 do 31. marca 2021, keď krajský súd potvrdil rozsudok okresného súdu, a tiež v období od 26. januára 2022 do 27. apríla 2022 v súvislosti so zrušením rozhodnutia krajského súdu.

19. V čase podania ústavnej s'ťažnosti (20. apríla 2022) bola vec s'ťažovateľa na krajskom súde. Krajský súd ospravedlňoval dĺžku konania zaťaženosťou súdneho oddelenia a nepriaznivou pandemickou situáciou. Ústavný súd už viackrát vyslovil, že systémové zlyhania pri správe súdnictva bez ohľadu na to, ktorý zo štátnych orgánov za ne zodpovedá, nemôžu byť dôvodom neuznania základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov a nezbavujú Slovenskú republiku zodpovednosti za priet'ahy (II. ÚS 481/2017). Ústavný súd k namietanej pandémie uvádza, že aj počas nej musia byť chránené základné ľudské práva a slobody, preto ani nepriaznivá epidemiologická situácia nemôže ohroziť právne záruky s'ťažovateľa na právoplatne rozhodnutie veci (III. ÚS 573/2021, III. ÚS 57/2022).

20. Ústavný súd vzhľadom na uvedené dôvody vyslovil porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, čl. 38 ods. 2 listiny a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Z vyjadrenia krajského súdu je zrejmé, že vo veci s'ťažovateľa rozhodol rozhodnutím z 27. apríla 2022. Po rozhodnutí veci samej bude ešte nasledovať minimálne rozhodovanie o vedľajšej agende vrátane náhrady trov konania, o ktorých kým nie je rozhodnuté, prípad nie je uzavretý (rozsudok ESĽP z 28. 6. 2016 vo veci Čičmanec proti Slovenskej republike, s'ťažnosť č. 65302/11). Z uvedeného dôvodu preto ústavný súd doplnil ochranu aj o uloženie príkazu okresnému súdu vo veci konať (čl. 127 ods. 2 ústavy).

V.

Finančné zadost'učinenie a náhrada trov konania

21. S'ťažovateľ sa domáhal aj finančného zadost'učinenia 7 500 eur voči okresnému súdu a 2 500 eur voči krajskému súdu. Cieľom tohto inštitútu je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany (IV. ÚS 210/04, tiež judikatúra ESĽP, rozsudok z 19. 1. 2010 vo veci Zongorová proti Slovenskej republike, s'ťažnosť č. 28923/06 a rozsudok ESĽP zo 7. 7. 2009 vo veci Ďurech a ďalší proti Slovenskej republike, s'ťažnosť č. 42561/04). Ústavný súd posudzoval extrémnu dĺžku konania (viac ako deväť rokov), predmet sporu, správanie s'ťažovateľa a význam sporu pre s'ťažovateľa. V rozhodovacej činnosti ústavného súdu prevláda názor, že deklarovanie

porušenia základných práv, príkaz konať a náhrada trov konania implicitne zahrňujú aj satisfakčný prvok.

22. Ústavný súd už v skoršej veci zohľadnil (účelové) správanie sťažovateľa, ktorým mal sťažovateľ účelovo zahlcovať všeobecné súdy podaniami a následne sa na ústavnom súde sťažovať na prieťahy (I. ÚS 767/2013). Ústavný súd zohľadnil neštandardné vyvolanie až cca 120 súdnych konaní (III. ÚS 694/2021). Ústavný súd po zohľadnení uvedených skutočností doplnil ochranu aj o finančné zadostučinenie limitujúcej jej výšku na 2 000 eur vo vzťahu k okresnému súdu so zjavne vyšším podielom na celkovej dĺžke konania a 1 000 eur vo vzťahu ku krajskému súdu.

23. Ústavný súd pri vyčíslení náhrady trov konania vychádzal z § 1 ods. 3, § 11 ods. 3, § 13a ods. 1 písm. a) a c) a § 16 ods. 3 vyhlášky, podľa ktorých sťažovateľovi patrí náhrada trov konania v sume 410,26 eur, a to za dva úkony právnej služby vykonané v roku 2022 (prevzatie, príprava zastúpenia a podanie ústavnej sťažnosti) v hodnote 193,50 eur vrátane dvoch režijných paušálov v hodnote 11,63 eur. Ústavný súd preto priznal sťažovateľovi náhradu trov konania v celkovej výške 410,26 eur, ktorú je okresný súd povinný uhradiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľa [§ 62 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov v spojení s § 263 ods. 1 CSP) v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia. Náhradu trov konania za tretí úkon právnej služby (ďalšie podanie sťažovateľa) ústavný súd sťažovateľovi nepriznal, pretože obsah doručeného stanoviska neprispel k ďalšiemu objasneniu posudzovanej veci.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 23. júna 2022

Peter Straka
predseda senátu